

Oponentský posudek diplomové práce Leony Šlajchrtové „Poetika živelů v básnickém díle Sophie de Mello Breyner Andresenové“

Vlastní diplomová práce Leony Šlajchrtové (pomineme-li závěr, resumé a bibliografii) sestává ze tří částí, v nichž se diplomantka postupně zabývá básniřčíným životem, poezií a ztvárňovanými přírodními živly.

V první části diplomantka velmi zdařile postihuje vývojovou křivku života a díla Sophie de Mello Breyner Andresenové a pozorně zasazuje její tvorbu do dobových politických, kulturních i literárních souvislostí. Detailní pozornost přitom věnuje popisu jednotlivých sbírek,¹ zmiňuje se o jejich kritickém ohlasu a připravuje si tak půdu pro práci s básniřčíným dílem jako celkem.

V druhé části se Leona Šlajchrtová věnuje Andresenové poezii. Zmiňuje Ceiovu tezi „nepatrného vývoje“ její poetiky a na rozdíl od první části, kde postupovala chronologicky, se nyní pokouší synchronně postihnout základní silová pole básniřčiny tvorby: „vesmírnou šíři“ jejího tvůrčího rozmachu, fenomenologický vztah k věcem, jejichž prostřednictvím se vyjevuje složité pletivo bytí, inspiraci starořeckými kulturními i etickými hodnotami. Zdá se mi, že v této části postupuje výklad kupředu v jakýchsi vířivých kruzích s dosti silným návratným pohybem. Přestože diplomantka předesílá, že nebude „hodnotit kriticky formální stránku autorčiny poezie“ (s. 24),² zřetel k formě se nakonec objevuje v pasážích, jejichž deklarovaným cílem je „básnické sdělení“. Výklad postupuje od „návratu k věcem“ přes radost ze skutečného, rozdíl mezi filosofickým a uměleckým vyjádřením k upřímnosti v poezii, poté je poněkud neústrojně zařazena pasáž o mýtu o Orfeovi a Eurydice, dále se autorka zabývá axiologickým tíhnutím Andersenové k starořeckým ideálům (hodnoty ovšem lze sotva považovat za „motivy“ z nadpisu příslušného oddílu) a posléze se vrací zpět ke zkraje naznačené „přítomnosti božského ve věcech kolem nás“. S metodou výkladu je tomu podobně: od teoretických pasáží se přechází ke konkrétním textům a zpět, aniž by načrtnutá analýza byla východiskem k přesněji formulovaným závěrům.

¹ Nerozumím, proč diplomantka důsledně překládá titul sbírky *O Búzio de Cós* jako *Lastura z Kóu*. Mám za to, že Kós, resp. Kos je řecký ostrov a že sbírka souvisí s autorčinou láskou k Řecku, o níž se v předkládané práci rovněž píše.

² Diskutabilní je podle mého názoru nahozený soud o autorčině formální nedbalosti. Např. Silvie Špánková (2007) detailní analýzou konkrétních básní i povídek ukázala, jak kompozičně, ba geometricky promyšleně jsou vystavěna některá díla S. M. B. Andresenové a sama diplomantka se na řadě míst zmiňuje alespoň o zvukových kvalitách rozebíraných básní.

Tato výhrada nezpochybňuje výstižnost a pozoruhodnost jednotlivých diplomantčiných soudů a dílčích postřehů, pouze mám za to, že by tu práci bývalo prospělo takové myšlenkové utřídění látky, které by umožňovalo soustavnější akademický výklad.

Třetí zásadní část práce se zabývá přírodními živly v Andresenové básnickém díle: mořem (snad by nadpisku oddílu přece jen lépe slušelo obecnější „voda“, i když převládající tíhnutí k mořské podobě vodního živlu je u Andresenové nepopíratelné), zemí, ohněm a větrem. Kladně je třeba hodnotit, že si tu Leona Šlajchrtová našla cestu k nejednoduchým teoretickým textům (Bachelard, Kroutvor), zažila je a byla schopna z nich vyvodit přiléhavé závěry.³ Dalším přínosem práce je pečlivá excerpce Andresenové básnického korpusu s ohledem na zvolené téma: diplomantka texty nejen pozorně pročetla, ale dokáže z nich také vybrat vhodné příklady. Je jen škoda, že nikde nepodnikla detailní analýzu textů, jež lze pro ten který živel považovat za reprezentativní. Domnívám se, že by práce působila přesvědčivěji, kdyby byly závěry, mnohdy poněkud obecné, podepřeny právě takovou argumentací „zevnitř“, nikoli pouze povšechně ilustrujícími ukázkami.

Je nutným důsledkem tohoto postupu, že nemůže vyústit v závěr, který by byl skutečně shrnoval poznání, jehož bylo v práci dosaženo: závěr nakonec spíše opakuje dílčí postřehy, opět v něm najdeme výklad opřený o obšírně citovanou ukázkou z Andresenové poezie a nakonec i pasáž znovu zmiňující její formální nedostatky.

Úhrnem je ovšem třeba říci, že Leona Šlajchrtová se svého tématu zhostila se ctí a její práce dobře obstojí jako závěrečná práce magisterského studia. Prokázala v ní znalost širšího kontextu portugalské literatury i schopnost zacházet s literárně-teoretickou terminologií. Součástí její práce je řada vesměs věrných překladů pojednávaných básní, poučená práce s odbornou literaturou⁴ a formulačně zvládnuté resumé.

Navrhuji práci hodnotit jako velmi dobrou.

V Praze 7. 9. 2007

Mgr. Šárka Grauová

³ Na okraj větrného živlu mě napadá, zda tu nestálo za úvahu – zejména vzhledem ke křesťanské orientaci autorky - zmínit také biblický vítr, který se vznášel nad vodami, a který je ve Starém i Novém zákoně průvodním znakem i metaforou Božího ducha.

⁴ Jen zcela na okraj: Colův překlad Nového zákona není překlad ekumenický, ten začal vycházet až v 60. letech dvacátého století.